

חולין ה

משה שווערד

1. שו"ע יורה דעה - סימן ב - אם שחיטת עובד כוכבים ומומר כשרה:

(א) שחיטת עובד כוכבים, נבלה, אפ"ל הוא קטן, ואפ"ל אינו עובד כוכבים (כגון גר תושב טור), ואפילו אחרים רואין אותו:

(ב) מומר אוכל נבלות לתיאבון, ישראל בודק סכין ונותן לו, ומותר לאכול משחיטתו אפילו ישחוט בינו לבין עצמו, והוא שיודעין בו שיודע הלכות שחיטה. אם לא בדק לו סכין תחלה, אסור לאכול משחיטתו עד שיבדקנו בסוף. ואין ליתן לו לכתחלה לשחוט, אפילו כשר עומד על גביו, בלי שיבדוק לו כשר את הסכין תחלה, על סמך שיבדקנו בסוף: הגה - מי ששחט והוציא טריפה, פעם אחת, מתחת ידו, אם לא הוזק בכך, מותר לאכול אחר כך משחיטתו. מ"מ דנין בזה לפי ראות עיני הדיין באדם השוחט, אם כבר נכשל ורגלים לדבר, מעבירין אותו, (מהרי"ק שורש ל"ג):

(ג) מומר לתיאבון ששחט, אפילו נשבע, ששחט בסכין יפה, אינו נאמן:

(ד) מומר לתיאבון ששחט בינו לבין עצמו, ויש עמו סכין יפה ושאינו יפה, ואומר שביפה שחט, נאמן. ואפילו אם נמצא בשר בידו, אם יש מומחין בעיר נאמן לומר: מומחה שחט לי:

(ה) מומר להכעיס, אפ"ל לדבר אחד, או שהוא מומר לעבודת כוכבים או לחלל שבת בפרהסיא, או שהוא מומר לכל התורה, אפילו חוץ משתים אלו, דינו כעובד כוכבים. (ר' ירוחם): הגה - ומי שאינו חושש בשחיטה ואוכל נבלות בלא תיאבון אף על פי שאינו עושה להכעיס, דינו כמומר להכעיס, (כך העלה הב"י מדברי הרא"ש):

(ו) מומר לאחד משאר עבירות, א"צ לבדוק לו סכין, ולהרמב"ם צריך. ודוקא במומר לעבירה, אבל מי שהוא פסול לעדות בעבירה מעבירות של תורה, אין צריך לבדוק לו סכין, אפילו להרמב"ם: הגה - מיהו אם הוא פסול לעדות משום שאכל נבילות, אעפ"י שאינו מומר לכך, כיון שהוא חשוד לאכול נבלות, דינו כמומר לכך, (סברת ב"י והרמב"ם):

(ז) מומר לערלות, דינו כמומר לעבירה אחת. ואם אינו ערל אלא מפני שמתו אחיו מחמת מילה, הרי הוא כשאר ישראל כשר:

(ח) כותי, האידנא, דינו כעובד כוכבים:

2. ספר שיעורי הרב [ע' סט]

ג.

מומר להכעיס לדבר א'

כתב השו"ע (סי' ב ס"ה-ו) "מומר להכעיס אפ"ל לדבר א' או שהוא מומר לעכו"ם או לחלל שבת בפרהסיא וכו' דינו כעכו"ם. מומר לא' משאר עבירות א"צ לבדוק לו סכין וכו'". הרי שפסק השו"ע דמומר לדבר א' לתיאבון לא הוי מומר (ואינו חשוד) לכל התורה כולה, כדאמרינן בחולין (ה). ובבכורות (ל):, ואילו מומר להכעיס אף לדבר א' הוי מומר לכהת"כ ודינו כעכו"ם. וצ"ע דמאי שנא מומר להכעיס ממומר לתיאבון.

והנראה בזה, דמומר לתיאבון לא עשה מעשה עבירה חמורה וגם לא הפקיע את עצמו מכלל ישראל, וממילא מסתבר שלא חל עליו שם מומר. אבל מומר להכעיס אפ"ל לדבר א' שפיר עבר עבירה חמורה, דכל מי שעובר עבירה להכעיס הרי הוא בכלל "כי דבר ד' בזה" ודינו ככופר, וממילא מסתבר דע"ז יחול עליו שם מומר לכל התורה כולה.¹¹⁸

3. חידושי הריטב"א מסכת חולין דף ה עמוד א

וכי שער שומרון גורן הוי. נ"ל דמתמה הכי להדיא משום דהא תנן בפרק לא יחפור (ב"ב כ"ד ב') מרחיקין את הגורן מן העיר חמשים אמה ואפילו בחוץ לארץ וכל שכן בארץ ישראל דאיכא משום נוי הארץ, דאפילו את האילן מרחיקין כדאיתא התם.

4. ספר בניהו בן יהוידע על חולין דף ה/א

כחצי גורן עגולה כדי שיהיו רואין זה את זה. נ"ל בס"ד טעם אחר מלבד טעם שרואין זה את זה, והוא כדי לעורר אותם שיהיו רואין העולם חציו חייב וחציו זכאי, ואז יזהרו לעשות משפט אמת כדי להכריע לזכות. [חסר]

5. ספר שערים מצויינים בהלכה

נאווה תהלה. | ולי נראה לבאר דברי הירושלמי
'עפ"י מה דאיתא במס' עירובין (יג:) האי
דמחדנא מחבראי דחזיתיה לר"מ מאחוריה,
ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדנא טפי,
דכתיב (ישעיה ל-כ) "והיו עיניך רואות את
מורידך". ובמס' כריתות (ו.) איתא, כי יתביתו
קמי רבכון חזו לפומיה דרבכון, שנאמר "והיו
עיניך רואות את מורידך". וברמב"ם (ת"ת פ"ד
ה"ב) כתב, כיצד מלמדים, הרב יושב בראש
והתלמידים מוקפים לפניו כעטרה, כדי שיהיו
כולם רואים הרב ושומעים דבריו. ועי' בקרבן

וברב"ז (שם) הביא מירושלמי סנהדרין (פ"ד
ה"א) כדי שיהיו רואין את הנשיא ושומעין
את קולו. ובלחם משנה כתב, דלענין דינא אין
נפק"מ, ובירושלמי מוכח שנעשה בשביל
הנשיא ואב ב"ד, מפני שהם גדולים ולהם

6. ספר תפארת יעקב

שם והעורבים מביאים וכו' מצינו טבחי דאחאב. איכא למידק מה
הוסיף עכשיו נכיוע זו טפי מהך דמעיקרא, ומה נפקא
מינה הך רחיה דיהושפט אכל, או אליהו אכל, ולריך לומר משום דהך
רחיה מיהושפט לא ברירא ליה כ"כ, כדפריך לעיל דילמא עובדיה זכא
או גברי דיהושפט, דכיון שידעו שיהושפט לא יאכל עשו הכל באופן
שיאכא כשר, אכל מאליהו שלא היו יודעים כלל ואדרבא כפי הנראה
היו העורבים חוטפים בלי ידיעתם כלל, ח"כ ע"כ דשחיטת טבחי
דאחאב כשר מלך עזמו. /

7. תוספות מסכת חולין דף ה עמוד א

על פי הדבור שאני - וא"ת ולמאי דס"ד דלא הוי ע"פ הדבור תקשי דהא אמר רב בשר שנתעלם מן העין אסור לקמן (דף צה.) ויש לומר דזה היה יודע שהיה סומך ע"פ הדבור דלאו משל עובד כוכבים קא מייתי אבל לא ס"ד שבא הדבור להתיר האיסור שחיטת טבחים דאחאב.

8. חידושי הריטב"א מסכת חולין דף ה עמוד א

על פי הדיבור שאני. [1] פרש"י ז"ל שהתירו לו הקב"ה לפי שעה דכתיב את העורבים צויתי שם לכלכלך, וק"ל ודקארי ליה היכי לא ידע ליה להאי קרא, ועוד למאי דלא הוי מסיק אדעתיה דעל פי הדיבור הוי שרי ליה מטבחי דאחאב והא איכא משום בשר שנתעלם מן העין דאוסר רב לקמן במכילתין (צ"ה א'). ועוד למה יתיר לו הקב"ה איסור שלא לצורך וכי אין לו להקב"ה בשר של היתר לתת לו או מעובדיה או משבעת האלפים, [2] לכך נראה לפרש דמעיקרא נמי הוי ס"ד כי על פי הקב"ה אכלו שהבטיחו שיביאו לו העורבים מן מקום קרוב מן טבחי דאחאב ולא יחוש לעורבים דמייתי ליה מעלמא, ושמע מינה דטבחי דאחאב כולו התירא וכדרב ענן, דאי לא אפילו מן הקרוב היה לו לחוש לרובא, דהא עובדיה וחביריו מיעוט הוי וכל דפריש מרובא פריש, ופרקינן דעל פי הדיבור שאני והוא מבטיחו לו שיביאו לו אפילו מן המיעוט, כי נקל הוא אצל השם יתברך, וליכא למימר לגבי דידיה כל דפריש מרובא פריש.

9. מהר"ץ חיות מסכת חולין דף ה עמוד א

גמרא מבי טבחי דאחאב. נ"ב אולם בתנחומא פ' מסעי ובויקרא רבה פ' י"ט אמרו דהעורבים הביאו משלחנו דיהושפט. ולפי שלא היו רוצים אותן העורבים ליכנס לביתו של אחאב להוציא משלחנו כלום לאותו צדיק מפני שהי' ביתו של אחאב מלאה מע"ז ע"ש. ועיין ספר חסידים סי' תתקל"ח. וז"ל ומה שנהנה אליהו מסעודת אחאב. עבריינן לתיאבון היה. דבר אחר הוראת שעה ע"ש. ודבריו תמוהים מסוגיין:

10. ספר בניהו בן יהודע על חולין דף ה/א

ועוד נ"ל בס"ד דדייק הכי, מדחזינן שעשה השי"ת שליחות זו ע"י העורב שהוא עוף טמא והכל שונאין אותו ולא עשה ע"י יונה או שאר עוף טהור, אלא ודאי דמייתי מבי טבחי דאחאב, ולכן שלח לו שליח הדומה לו כמ"ש לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא שהוא מין במינו: ... ומה שהיה הדבר הזה ע"י העורבים ולא ע"י עופות אחרים להודיע גדולתו של הקב"ה שמשנה הטבעיים בעבור הצדיק, כי העורב אכזרי על בניו וכל שכן על אחרים, ועם כל זה עתה נהפך לאוהב להביא טרף לאליהו זכור לטוב:

11. תוספות מסכת חולין דף ה עמוד א

מכם ולא כולכם להוציא את המומר - תימה דהא איצטריך לכדדרשינן בריש לולב הגזול (סוכה דף ל.) אי לפני יאוש אדם כי יקריב מכם אמר רחמנא והאי לאו דידיה הוא [1] וי"ל דהתם לאו משום דתיפוק לן מהאי קרא גזול לפני יאוש דהאי מביתו נפקא כדאמרינן במרובה (ב"ק דף טז:) קרבנו ולא הגזול אימת אילימא לפני יאוש ל"ל קרא כלומר וכי יכול להקדיש ביתו אמר רחמנא ולא מייתי התם קרא דכי יקריב אלא לומר דקרבת אמר רחמנא והאי לאו קרבן הוא שאין בידו להקדישו לפני יאוש [2] ועוד י"ל דתרתו שמעינן ממכם ולגזילה מקודשת איצטריך ומביתו לא נפקא אלא שלא עלתה לשם חובה.

12. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף ה עמוד א

בכם חלקתי ולא באומות. אף דזהו גזיה"כ נראה דיש בזה גם סברא, דהנה הקשה הפנים מאירות דהגמ' בנדרים דנה אם כהנים הוו שלוחי דידן או שלוחי דרחמנא וכיון דאף גוי מביא קרבן הרי מוכח מזה דכהנים שלוחי דרחמנא דאי שלוחי דידן הא ליכא שליחות לגוי. ותירצו האחרונים דכל הנדון אי כהני שלוחי דידן או שלוחי דרחמנא הוא היכא שיש בעל הקרבן והוא בישראל המביא קרבנו, אבל עכו"ם המביא קרבן אינו נקרא בעל הקרבן, רק חידשה דיש שם קרבן על קרבן עכו"ם ומקריבים אותו, וא"כ לא שייך אצלו הנדון אם הכהן שליח שלו, דאינו צריך להיות שלוחו מאחר דאינו בעל הקרבן. והשתא מבואר היטב דדוקא לגבי ישראל שהוא בעל הקרבן הפקיעה התורה קרבנו של מומר, דהיאך יביא קרבן על שמו והוא בעליו ומומר הוא, אבל עכו"ם שאינו בעל הקרבן למה יפקע שם קרבן ממה שמביא אם אינו מאמין, ודו"ק. [ועי' מ"ש בהערות לתמורה ב ב, קידושין כג ב].

13. תוספות מסכת חולין דף ה עמוד א

כדי שיחזרו בהם בתשובה - לאו טעמא דקרא קא דריש אלא נותן טעם לדבר מדרבינן מהא מומר לדבר אחד טפי ממומר לכל התורה כולה ולא מוקמינן קרא במילתא אחריתי וקאמר דמומר לדבר אחד בקל יחזור בתשובה ולכך מקבלין מהם כדי שיחזרו.

14. פני יהושע מסכת חולין דף ה עמוד א

בתוספות בד"ה כדי שיחזרו בהם בתשובה. לאו טעמא דקרא קא דריש אלא נותן טעם לדבר וכו' עד סוף הדיבור. התוספות קצרו בלשונם אבל כוונתן מבואר שרוצים לומר דאע"ג דבעלמא לא דרשינן טעמא דקרא אפילו הכי הוצרך תנא דברייתא ליתן טעם לדבר דאם לא כן לא הוי אתי שפיר כלל הא דממעט ממכם מומר לכל התורה כולה שזה לא נרמז בקרא כלל דמומר לכל התורה כולה לא שכיח ומפשטא ודאי יש למעט מומר לדבר אחד, ולאידך גיסא נמי בהך ריבויי דמן הבהמה דמפשטא דהאי דרשא יש למעט פושעי ישראל גמורין שדומין לבהמה ממש, ואילו מומר לדבר אחד לא שייך לומר שדומה לבהמה, ואי משום הנך דרשי דקראי דקשיין אהדדי טפי הוי ליה לאוקמי לדרשא אחריתא כדדרשינן בתמורה למעט רובע ונרבע, מש"ה מסיים תנא דברייתא כדי שיחזרו בתשובה. ומהאי טעמא שפיר אית לן למימר דאה"נ דמריבוי דמן הבהמה מרבינן הכל אפילו פושע ישראל גמור שעבר על רוב מצות והך מיעוטא דמכם היינו על כרחך במומר לכל התורה כולה ממש דלא סגי ליה בכפרה, כן נראה לי בכונת התוספות:

15. ספר תפארת יעקב

שמימימי תכס ולא כלכס וכו' עד אלמא מומר לע"ג הוי מומר לכל תחור' כולה. קשיא לי כיכי מדמה שחיטה לקרבנות, דהא ע"כ איסור קבלת קרבן לאו נהיחך שחיטה תליא, דהא חזינן דמנכרים מקבלין בכל גווי, ופשיטא דשחיטתו פסולה, וא"כ מנין לנו דימא דכיון דאין מקבלין ממומר לעכו"ם דשחיטתו נבלה, ועוד אי נהא תליא לתס ליה לומר דהוי מומר לכל התורה חיפוק ליה דעכ"פ ממומר לע"ג אין מקבלין קרבן, וא"כ שחיטתו נבלה, וע"כ דמהא לא מוכח כלל, א"כ אפילו אי הוי כמומר לכל התורה מנא לן דפסול לשחיטה, והיכן מלינו מומר לכל התורה שחכה שחיטתו נבלה, ומנא נראה לי ראייה ברורה דכל המחלוקת עם ר"ע רק אי סומכין עליו בשחיטה כינו לבין עלמו, והשתא מייתי שפיר כיון דחזינן דמומר לדבר אחד מקבלין, ומומר לכל התורה אין מקבלין, ומומר לע"ג ג"כ אין מקבלין, ש"מ דחשיב כמומר לכל התורה דחמורה ע"ג כמו טעבר על הכל, א"כ ממילא יש לנו לחשדו על כל המצות, ואין לאכול משחיטתו דחשיד על נבלה ג"כ, כיון דעבר על ע"ג דחמיר ככל התורה כולה:

16. ספר שערים מצויינים בהלכה

חורץ מן המומר ומנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא. כתב בתשו' חכם צבי (סי' לח) דמכאן ראייה דמחלל שבת אין לצרפו למנין, דתפלה במקום קרבן, והרי אין מקבלין מהם קרבנות. וכ"כ בפמ"ג (א"א סי' נה סק"ד) ובתשו' משיב דבר (ח"א סי' ט). אבל בתשו' מהר"י אסאד (יו"ד סי' ג) ותשו' בנין ציון (ח"ב סי' כג) רוצים להקל במחללי שבת בזה"ז שנחשבים קצת כתינוק שנשבה בין העכו"ם, שיש הרבה מהם שהם מחללי שבת, ואין דעתם בזה לכפור באמונתנו, שהם מלים

את בניהם ונוהגים בגיטין וקידושין כו'. וכבר הארכנו בענין זה בשמ"ב וקונ"א (ח"א סי' טו סק"א, וח"ב סי' עב סק"ח) עי"ש. וע"ע בתשו' אחיעזר (ח"ג סי' כה) ובתשו' מלמד להועיל (ח"ב יו"ד סי' נב) ובתשו' אגרות משה (אר"ח ח"א סי' לג, אהע"ז ח"ב סי' כ) ובתשו' מנחת יצחק (ח"ט סי' כה). ועיי' בדברינו לעיל (ד: ד"ה שנהנה) בשם החת"ס. ועיי' בשד"ח (מערי' מ כלל פו).

17. ספר בניהו בן יהוידע על חולין דף ה/ב

ערומים בדעת ומשימים לעצמם כבהמה. ג"ל בס"ד הכונה דאמרו רז"ל צריך האדם להיות בלימוד התורה כשור לעול וכחמור למשוי, ולפי זה היינו רבותא דידהו שהם ערומים בדעת כלומר חכמים גדולים, ועם כל זה משימין עצמם בעבור לימוד התורה כבהמה, דהיינו כשור לעול וכחמור למשוי, כאלו זה הוא התחלתם בלימוד שצריך לטרוח הרבה:

18. תוספות מסכת חולין דף ה עמוד ב

צדיקים עצמן לא כ"ש - תימה דהא אשכחן יהודה בן טבאי שהרג עד זומם בפ"ק דמכות (דף ה:) ור' ישמעאל שקרא והטה בפ"ק דשבת (דף יב): ואור"י דדוקא במידי דאכילה אין הקב"ה מביא תקלה על ידן שגנאי הוא לצדיק שאוכל דבר איסור ולספרים דגרסי (בפ"ק) דכתובות (דף כח): גבי העלה עבד לכהונה על פיו השתא בהמתן של צדיקים כו' משום דאתי לידי אכילת איסור שמאכיל בת ישראל שנשאת לו בתרומה והוא עבד ואין לו בה קדושין ומיהו ברוב ספרים לא גרסינן ליה והיינו משום דליכא למפרך אלא כשהצדיק עצמו אוכל האיסור ובר"ה (דף כא). דאמר כמה בסים תבשילא דבבלאי בצומא רבא דמערבא ובערבי פסחים (דף קו:) ר' ירמיה בר אבא איקלע לבי רב אסי ואשתלי וטעם קודם הבדלה אע"ג דמיתתו באסכרה התם אכילת היתר הוא אלא שאוכל בשעה האסורה ובראשית רבה גרס ר' ירמיה דשדר לר' זירא כלכלה דפירי בין דין לדין אתאכיל פירי בטבלייהו ומיהו ההוא עובדא איתא במסכתא שקלים (דף ח). וקאמר עלה ר' זירא אם הראשונים כמלאכים אנו כבר אינש ואם הראשונים כבני אינש אנו כחמורים ולא כחמורו דר' פנחס בן יאיר [עיינן עוד תוס' שבת דף יב: ד"ה רבי נתן ותוספות פסחים קו: ד"ה אישתלי ותוספות יבמות צט: ד"ה ס"ד ותוספות גיטין ז. ד"ה השתא].

19. ספר שערים מצויינים בהלכה

✓ ובעיני שמואל הביא בשם רבו הטעם דס"ל לתוס' דוקא במידי דאכילה, דהלא באמת בשוגג אין איסור, שהרי לא ידע מהאיסור, ולא שייך בזה תקלה, אמנם אם יאכל האדם סם המות אף דהאכילה היה בשוגג מ"מ יזיק לו וימות ממנו, וא"כ ה"ה באכילת איסור שמטמטם הלב והנפש כסם המות, ואף דלא יהיה עליו עונש בשוגג מ"מ יזיק לו, ועל כן משמרו הקב"ה מזה. וכ"כ טעם זה במרומי שדה, ועי"ש שמביא ראיות לזה. וכ"כ בתשו' חתן סופר (סי' ה). וע"ע בדברינו לעיל (ד: ד"ה שנהנה מסעודת אחאב) ובמס' ע"ז (כו: ד"ה אבל) ובקונטרס תורת הלימוד וההוראה (אות כד).

20. ספר שערים מצויינים בהלכה

השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן, צדיקים עצמן לא כל שכן. הקשה הגר"י ענגיל בספרו בית האוצר (כלל כד) הא איתא במס' מגילה (יג.) דאסתר המלכה אכלה קדלי דחזירי, ופי' שם רש"י דמתוך אונסה לא נענשה, ותירץ דע"כ מזה דדוקא בשוגג אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים, כיון שהמעשה עצמה חשיבה עבירה, משא"כ באונס עצם המעשה לא חשיבה עבירה, ועי"ש שהביא עוד ראיות לזה, ועוד כתב דהתם שאני שהיה כדי להציל כלל ישראל. ועי' בתוס' במס' ביצה (כה: ד"ה אורח) וברמ"א (יו"ד סוס"י קפה) דדוקא על שוגג צריך כפרה ולא על אונס. ועי' בדברינו במס' ביצה (שם ד"ה אורח) ובמס' נזיר (כג. ד"ה נתכוין) שהארכנו הרבה בזה. וראיתי בתשו' מהרש"ם (ח"א סי' קפ) דבאיסורי אכילה לכו"ע שוגג צריך כפרה, וכהא דאמרי' במס' ר"ה (כח.) דהמתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה, והא דכתב בחי' הר"ן למס' סנהדרין (פד.) דבאיסורי לאוין בשוגג א"צ כפרה, צ"ל דמיירי בשאר איסורין, והביא כמה ראיות לזה. ודבריו מתאימים למש"כ התוס'

21. ספר שערים מצויינים בהלכה

(שם). ועי' בתשו' התשב"ץ (ח"ב סי' עב) דמוכח ג"כ דס"ל דה"ה לשאר איסורים, ולא דוקא במידי דאכילה. ועי' בהגהת מרדכי (עירובין סופ"א, סי' תקכח) בענין אין הקב"ה מביא תקלה ע"י צדיקים, דפע"א רצה הרשב"ם לעלות בקרון אשר סוס ופרד היו מושכין אותו, והוא לא הרגיש בדבר כי שפל עינים היה, ואיתרחיש ליה ניסא ונודמן שם אחיו ר"ת, וא"ל אל תהי צדיק הרבה שא מרום עיניך והנה סוס ופרד לקראתך. ומבואר מזה דס"ל דה"ה לגבי שאר דברים ולא דוקא במידי דאכילה. ובחי' חתם סופר (ד"ה אפילו)

22. ספר שערים מצויינים בהלכה

בין איסור התלוי בזמן לדבר האסור בעצמו, וחמץ בפסח הוי איסור התלוי בזמן. וכבר קדמו בתירוץ זה בתשו' שואל ומשיב (מהד"ב ח"ג סי' יא), ועי"ש שהביא קושיא זו בשם האשה חכמת לב בת הגאון מו"ה יוקל זצ"ל אבד"ק בראד. ובדברי תורה (מהד"ב אות קלד) הביא קושיא זו בשם הרבנית בילא בת הגאון מו"ה יצחק הלוי מהמבורג זצ"ל, ועי"ש מה שהאריך בזה.

✓ עוד כתב בערוגת הכושם, דמקשין העולם עמש"כ בכתבי אריו"ל ומובא בבאה"ט (או"ח רס"י תמוז) דהנוהר ממשוהו חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה, והרי הצדיקים בודאי נוהרים ממשוהו חמץ. שאין הקב"ה מביא תקלה על ידיהם, וא"כ ממילא ניצול מכל המכשולות, ואיך מצינו דר"י קרא והטה וכיו"ב, ותירץ עפ"ד התוס' כאן לחלק

23. ספר שערים מצויינים בהלכה

ומהא דהקשו התוס' מאכילה קודם הבדלה, הוכיח בראש יוסף (ד"ה צדיקים) דאף באיסור דרבנן אין הקב"ה מביא תקלה לצדיק, וכן מוכח מהא דאמרי' לקמן (ו.) לגבי דמאי, וכתב שם (ו.) ד"ה גמרא ואי) דה"ה בדבר האסור מספק, שהרי רוב ע"ה מעשרין, ואפ"ה תמה ר"א הרי אין הקב"ה מביא תקלה כו', ודילמא מעושר הוה, אלא ע"כ כיון דרבנן אסרו לאכול מן ע"ה הו"ל אכילת איסור. ועי' בלב אריה (ד"ה שם א"ר זירא) שהביא מש"כ הש"ך (דיני ספק ספיקא אות יז) דספק דרבנן שאסרו חכמים מחמת חומרא בעלמא עשאום כגופו של איסור כו' עי"ש. ועי' במ"מ (חומ"צ פ"ב ה"י) בשם הרא"ה. וע"ע בדברינו לקמן (ו. ד"ה צדיקים).
(עוד כתבו התוס' דלא אמרי' הכי אלא כשהצדיק עצמו אוכל דבר איסור, משא"כ כשאחרים נכשלין על ידו. וכ"כ בטו"ז (י"ד